

1970
GRUDZIEN

GDAŃSK PAMIĘTA

50 lat temu w Gdańsku połała się krew, gdy robotnicy wyszli na ulice, a władza wysłała przeciw nim uzbrojone wojsko i milicję. 40 lat temu na pamiątkę ofiar tamtej rewolty, na pl. Solidarności stanął pomnik Poległych Stoczniovców 1970 – pierwszy w komunistycznym imperium pomnik ofiar reżimu, symbol walki o niepodległą i demokratyczną Polskę. Miejskie wydarzenia rocznicowe zaplanowano na świeżym powietrzu, a możliwość udziału w nich będzie uzależniona od sytuacji epidemicznej.

Główne miejskie uroczystości rocznicowe odbędą się 16 grudnia na pl. Solidarności o godz. 17.00. 50 lat temu pod stoczniową bramą życie straciło dwóch robotników, a 40 lat później o tej właśnie porze odbyły się uroczystości odsłonięcia pomnika Poległych Stoczniovców 1970. Scenariusz tego wydarzenia zawiera wiele akcentów nawiązujących do uroczystości sprzed 40 lat, m.in. zabrzmie Apel Poległych i „Lacrimosa” w wykonaniu Scholi Cantorum Gedanensis i orkiestry Polskiej Filharmonii Bałtyckiej, skomponowana na odsłonięcie pomnika przez Krzysztofa Pendereckiego. W całym mieście rozlegną się też dzwony kościołów.

15 i 16 grudnia w pięciu lokalizacjach zostaną odsłonięte pamiątkowe płyty chodnikowe – oznaczą one miejsca, w których w Grudniu '70 zginęło sześć osób. Dwie pozostałe tablice, zlokalizowane w okolicach dworca PKP, zostaną zamontowane po tym, jak zakończy się tam remont. To wspólna inicjatywa miasta Gdańska i Stowarzyszenia Społeczny Komitet Budowy Pomnika Poległych Stoczniovców 1970 w Gdańsku. Harmonogram uroczystości publikujemy poniżej.

W dniach 14–15 grudnia odbędzie się zorganizowana przez Europejskie Centrum Solidarności konferencja naukowa pod hasłem: Strajki, manifestacje i zajścia uliczne w PRL i bloku wschodnim. Napłynęło ponad 30 zgłoszeń ciekawych tematów od naukowców z całej Polski, będzie mowa m.in. o roli Stoczni Gdańskiej w Grudniu '70, Grudniu '70 z perspektywy NRD, wpływie świadomości interwencji zbrojnej podczas strajku w Sierpniu '80, znaczeniu pamięci Grudnia '70 i Sierpnia '80, a także zostanie podjęta próba odpowiedzi na pytanie: dlaczego w 1989 roku w Polsce nie połała się krew?

Wydarzenie odbędzie się bez udziału publiczności, zaplanowano transmisję online.

Europejskie Centrum Solidarności przygotowuje na dni rocznicowe wydanie okolicznościowej gazety, w której będzie można przeczytać m.in. historie ofiar, wspomnienia lekarzy ratujących wówczas rannych uczestników protestów czy opowieść o powstawaniu pomników upamiętniających ofiary.

Organizatorami uroczystości jubileuszowych są miasto Gdańsk, marszałek województwa pomorskiego i Europejskie Centrum Solidarności.

Przypomnijmy, że w Grudniu '70 zginęło 45 osób, a 1165 odniosło rany.

14–22 grudnia 1970 roku – głównie w Gdańsku, Gdyni, Elblągu i Szczecinie – wojsko i milicja brutalnie stłumiły robotnicze protesty. Przyczynami strajków były niedemokratyczne rządy I sekretarza Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej Władysława Gomułki oraz fatalna sytuacja ekonomiczna kraju.

Do wyjścia na ulice tuż przed Bożym Narodzeniem pchnęły robotników drastyczne podwyżki cen wielu towarów, zwłaszcza artykułów spożywczych. Pierwszy strajk ogłosili 14 grudnia pracownicy największego zakładu przemysłowego Wybrzeża – Stoczni Gdańskiej im. Lenina, domagając się godnych warunków życia, cofnięcia podwyżek i podniesienia płac. Za ich przykładem poszły kolejne przedsiębiorstwa z Gdyni, Elbląga i Szczecina.

Komunistyczna władza po raz kolejny odpowiedziała siłą. Żołnierzom i milicjantom wydano rozkaz strzelania do robotników. Zginęło 45 osób, 43 ofiary – 8 w Gdańsku, 18 w Gdyni, 1 w Elblągu, 16 w Szczecinie oraz 2 milicjantów. 1165 osób odniosło rany. Nie wiadomo, czy z powodów propagandowych władze PRL nie zaniżyły tych liczb. Tuszowano prawdziwe przyczyny zgonów.

Pogrzeby zabitych odbywały się w nocy, często bez udziału rodzin. Komuniści zacierali prawdę o grudniowej rewolcie, a w następnych latach prześladowali przywódców Grudnia '70 oraz osoby, które domagały się upamiętnienia tych tragicznych dni.

W sierpniu 1980 roku, kiedy przez kraj przetoczyła się wielka fala strajków, jednym z pierwszych postulatów protestujących było upamiętnienie zamordowanych. 16 grudnia 1980 roku o godz. 17.00, zaledwie po trzech miesiącach prac, na pl. Solidarności uroczyście odsłonięto pomnik Poległych Stoczniowców 1970 – pierwszy w komunistycznym imperium pomnik ofiar reżimu, symbol walki o niepodległą i demokratyczną Polskę.

Do dziś nie wskazano i nie skazano wszystkich odpowiedzialnych za śmierć ofiar Grudnia '70.

**LOKALIZACJA WSZYSTKICH PŁYT UPAMIĘTNIAJĄCYCH MIEJSCA ŚMIERCI
OFIAR GRUDNIA '70 W GDAŃSKU**

/ RÓG ULIC NOWE OGRODY I 3 MAJA, OBOK URZĘDU MIEJSKIEGO

W tym miejscu 15 grudnia 1970 roku został zabity

JÓZEF WIDERLIK

lat 24, stolarz okrętowy z Wydziału W5 Stoczni Gdańskiej im. Lenina

odstąpienie: 15 grudnia, godz. 10.00

/ UL. HUCISKO, WIADUKT NAD TORAMI KOLEJOWYMI, PO STRONIE SĄDU

W tym miejscu 15 grudnia 1970 roku został zabity

BOGDAN SYPKA

lat 20, student Wyższej Szkoły Rolniczej w Szczecinie na Wydziale Zootechniki

odstąpienie: 15 grudnia, godz. 10.45

/ UL. GARNCARSKA 29

W tym miejscu 15 grudnia 1970 roku został zabity

KAZIMIERZ ZASTAWNY

lat 24, ślusarz w Fabryce Urządzeń Okrętowych Techmet w Pruszczu Gdańskim

odstąpienie: 15 grudnia, godz. 11.30

/ UL. PODWALE GRODZKIE 4, OBOK HOTELU, PO STRONIE DWORCA PKP

W tym miejscu 15 grudnia 1970 roku został zabity

WALDEMAR REBININ

lat 26, kierowca w Wojewódzkiej Kolumnie Transportu Sanitarnego w Gdańsku

odstąpienie: 15 grudnia, godz. 12.15

/ OBOK STOCZNIOWEJ BRAMY NR 2

W tym miejscu 16 grudnia 1970 roku zostali zabici

JERZY MATELSKI

lat 27, dźwigowy w Stoczni Gdańskiej im. Lenina

STEFAN MOSIEWICZ

lat 22, malarz z Wydziału W1 Stoczni Gdańskiej im. Lenina

odstąpienie: 16 grudnia, godz. 17.00

/ NIEOPODAL POMNIKA KINDERTRANSPORTÓW

W tym miejscu 15 grudnia 1970 roku został zabity

KAZIMIERZ STOJECKI

lat 58, robotnik transportu z Wydziału T2 Stoczni Gdańskiej im. Lenina

odstąpienie: po zakończeniu remontu dworca PKP

/ POMIĘDZY BUDYNKAMI DWORCA PKP A WJAZDEM NA UL. BŁĘDNIK

W tym miejscu 15 grudnia 1970 roku został zabity

ANDRZEJ PERZYŃSKI

lat 19, malarz konserwator w Stoczni Gdańskiej im. Lenina

odstąpienie: po zakończeniu remontu dworca PKP

materiał prasowy ECS